

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 26/2025 vp)

Vaarallisten aineiden kuljetusta koskevan lainsäädännön uudistaminen

Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta (541/2023, VAK-laki) tuli voimaan 1.9.2023. Uusi VAK-laki rajasi Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen suorittamat kuljetukset soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotettu laki sisältää säännökset vaarallisten aineiden kuljetuksesta Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa. Lakiehdotus on monelta osin yhteneväinen VAK-lain kanssa. Keskeiset eroavaisuudet ehdotetun lain ja VAK-lain välillä liittyvät sotilaallisen toiminnan erityispiirteisiin, kuten sotilaallisessa toiminnassa käytettävään kuljetuskalustoon tai valmiudellisiin vaatimuksiin.

Voimassa oleva sääntely ei huomioi riittävästi normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, kansainväliseen sotilaalliseen yhteistyöhön tai sotilaallisen toimintaan liittyviä tarpeita. Nämä puutteet on korjattu ehdotetussa laissa. Ehdotetussa laissa on onnistuttu huomioimaan Puolustusvoimien tarpeita riittävästi. Ehdotettu laki mahdollistaa Puolustusvoimien toiminnan kaikissa turvallisuustilanteissa.

Keskeiset esitykset

Tähän on nostettu Puolustusvoimien kannalta merkittävimmät eroavaisuudet VAK-lakiin nähden.

- Suomen NATO-jäsenyyden myötä Puolustusvoimissa on otettu käyttöön NATO:n sotilasstandardien (STANAG) ratifiointi- ja implementointiprosessi. Ehdotetulla lailla on keskeinen rooli NATO:n vaarallisten aineiden kuljetusta koskevan STANAG:n 4441 implementoinnissa. Ehdotetussa laissa Pääesikunnan teknilliselle tarkastusosastolle annettujen määräysten antovaltuuksien tulee pääsääntöisesti perustua STANAG:iin. Tällä mahdollistetaan vaarallisten aineiden kuljetus turvallisesti sotilaalliseen toiminnan luonteeseen vaati-
mien poikkeusten osalta ja kuljetustoiminnan yhteensopivuus muiden NATO:n valtioiden kanssa.
- Ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kuljetusvälineiden ase- ja muihin järjestelmiin kuuluvat ampumatarvikkeet sekä muut vaaralliset aineet, joiden kuljettaminen ei ole vaarallisten aineiden kuljettamista vaan varomääräysten alaista käyttöä.

- Yhtenä Puolustusvoimien lakisääteisistä vastuista (KemTL, 390/2005) on räjähteiden raivaaminen. Raivattavien räjähteiden kuljetuksessa hävitettäväksi siviilimääräysten noudattaminen ei aina ole mahdollista, jolloin ehdotettu laki mahdollistaa toiminnan.
- Ehdotettu laki sisältää poikkeukset Puolustusvoimien kuljetusvälineille, ajoneuvoille, aluksille ja ilma-aluksille, jotka ovat tyypillisesti monikäyttöisiä. Näitä kuljetusvälineitä voidaan hyödyntää niin materiaalin kuin henkilöiden kuljetukseen, jolloin niiden vaatimukset poikkeavat siviilimääräysten vaatimuksista.
- Ehdotetussa laissa vaarallisten aineiden kuljetuksen ajoluvan pohjana on siviilimääräysten ADR-ajolupa, jonka lisäksi vaaditaan Puolustusvoimien vaarallisten aineiden kuljetuksia koskeva ajolupa.
- Ehdotettu laki sisältää vaatimuksen turvallisuusneuvonantajien nimeämisestä kaikkiin kuljetusmuotoihin (maa, meri, ilma), kun VAK-laki edellyttää turvallisuusneuvonantajaa maakuljetuksiin.
- Ehdotettu laki sisältää myös vaatimukset taisteluvalmiina kuljetamiselle tilanteissa, joissa vaarallisia aineita tarvitaan käyttöön joko kuljetuksen aikana tai välittömästi sen jälkeen sekä tämän toiminnan harjoittelun.
- Ehdotettu laki huomioi turvallisuusympäristössä tapahtuvien muutosten aiheuttamat vaatimukset vaarallisten aineiden kuljetustoiminnassa sekä siviilitoimijoiden roolin valmiudellisiin vaatimuksiin vastattaessa. Siviilitoimijoiden tukea tarvitaan erityisesti materiaalin hajauttamiskuljetuksissa, jolloin kuljetettavat vaarallisten aineiden määrät kasvavat merkittävästi. Ehdotettu laki sisältää tarvittavat poikkeukset näihin tilanteisiin.
- Ehdotetun lain siirtymäsäännöksellä mahdollistetaan sellaisen vanhan materiaalin kuljetus, jota pääsääntöisesti varastoidaan valmiudellisista syistä ja, joita ei ole testattu kaikkien nykyisten vaatimusten mukaisesti.

Ehdotettu laki selkeyttää eri viranomaisten rooleja, valvonnan ja vastuiden osalta sekä mahdollistaa viranomaisyhteistyössä tarvittavien virkaaputehtävien suorittamisen.

Lopuksi

Puolustusvoimille on tärkeää, että ehdotettu laki tulee voimaan 1.9.2025 VAK-lain siirtymäsäännöksen päättyessä.

Erikoissuunnittelija Heidi Autti
Pääesikunta, Teknillinen tarkastusosasto